

Renda Garantida de Ciutadania amb perspectiva de gènere

Avaluació de la implementació

Nom de l'informe
Avaluació de la Renda Garantida de Ciutadania amb perspectiva de gènere

Àmbit
Afers socials i desigualtat

Tipus d'avaluació
Implementació

Objectiu
Avaluar en quina mesura la prestació és adequada per promoure l'autonomia i la participació activa en la societat de les dones perceptores.

Període d'anàlisi
2021 - 2023

Avaluació encarregada pel
Àrea d'Avaluació Econòmica de Polítiques Públiques. Direcció General de Pressupostos. Departament d'Economia i Finances

Avaluació realitzada per
Ivàlua

Analistes
Júlia de Quintana (coordinació),
Cristina Cribillers,
Nerea Frías, Anna Palau
(col·laboradora externa,
catedràtica Ciència Política, UB)

La Renda Garantida de Ciutadania (RGC) és una eina clau a Catalunya per abordar la pobresa, que afecta especialment les dones per diversos factors que dificulten la seva inserció laboral. L'avaluació analitza en quina mesura l'RGC contribueix a reduir aquestes dificultats i identifica millores necessàries, com oferir suports a les cures, atenció psicosocial i augmentar les oportunitats d'accés a treballs de qualitat.

Quin és l'objectiu de l'avaluació?

L'informe analitza fins a quin punt la Renda Garantida de Ciutadania és **efectiva per promoure l'autonomia de les dones beneficiàries i la seva participació** en la societat. Cap dels estudis anteriors realitzats havia considerat específicament els efectes de l'RGC en termes de gènere.

Com funciona l'RGC en el cas de les dones que en són beneficiàries?

L'RGC és una prestació monetària que s'atorga a les llars que compleixen els requisits d'accés, entre ells tenir ingressos per sota de 1.133,7 € mensuals en el cas d'una llar amb una persona adulta i un infant o adolescent (segons l'IRSC de 2024).

També inclou la participació en plans d'activació per afavorir la inserció laboral de les llars perceptores. No obstant això, la intervenció no estableix mesures específiques pel col·lectiu de dones beneficiàries.

Quins són els principals problemes que afecten les dones perceptores?

Les dones pateixen sovint episodis de **trencaments vitals o professionals** que els porten a una situació de vulnerabilitat extrema i a requerir la prestació.

Més enllà de la pobresa, les dones perceptores afronten problemes de salut, d'inserció laboral, violències masclistes i dificultats per trobar habitatge, alhora que cuiden altres persones.

Problemàtica i intervenció

La **pobresa es troba feminitzada**. Hi ha més dones que la pateixen, i les seves necessitats específiques fan que tinguin més dificultats per sortir-ne.

La pobresa i l'exclusió social a Catalunya en el cas de les dones

Segons dades de l'ECV 2023, hi ha **578.332 dones majors de 16 anys en risc de pobresa**, sent aquestes el 17,34% del total a Catalunya. Pel que fa a la pobresa severa, aquesta afecta 235.870 dones (7,07%). Aquestes dades són superiors a les dels homes majors de 16 anys, entre els quals el 15,20% i el 6,18% es troben en pobresa i pobresa severa, respectivament. La taxa de pobresa és més alta entre les dones, i, alhora, elles representen el 55 % del total de persones en situació de pobresa o pobresa severa.

Les dones en situació de pobresa, en comparació amb la resta de dones, són en general més joves, tenen una major proporció de nacionalitat estrangera (si bé la majoria són de nacionalitat espanyola) i amb un nivell educatiu més baix. A més, moltes d'elles viuen soles o en llars on hi ha presència d'infants o adolescents, on destaquen especialment les llars monoparentals.

Problemes de les dones en situació de pobresa

La literatura indica que les dones en situació de pobresa **acostumen a presentar problemes de salut**, tant física com mental, sent aquest un impediment a l'hora d'incorporar-se al mercat laboral. La **violència masclista** també hi és present entre les dones que pateixen vulnerabilitat econòmica, agreujant encara més la seva situació.

Les que sí que accedeixen al mercat de treball ho fan **en condicions més precàries** que els homes. A més, hi trobem la segregació vertical, que limita l'accés de les dones a càrrecs amb més responsabilitat, i la segregació horitzontal, que concentra les dones en sectors específics, especialment en tasques tradicionals com les de cura.

Més enllà del mercat laboral, les dones en situació de pobresa també participen més intensament en el **treball domèstic i de cures**, ja que sovint tenen més dificultats per accedir a serveis públics o privats dedicats a cobrir aquestes necessitats.

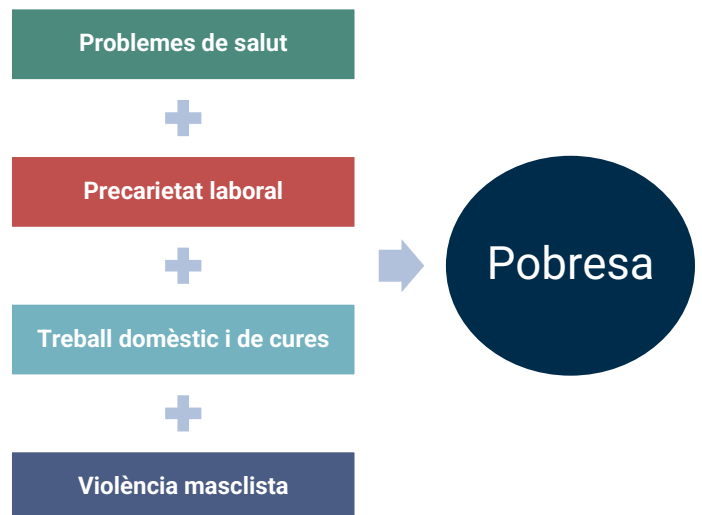
La Renda Garantida de Ciutadania

L'RGC és un dret subjectiu; això implica que les persones que viuen en llars que compleixen els requisits d'accés tenen garantida la prestació, sense limitació pressupostària.

La quantia de l'RGC s'estableix d'acord amb l'**Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya (IRSC)**. L'any 2023 es va actualitzar l'IRSC un 8% i aquesta revisió va incrementar la quantia d'RGC, passant de 664€ al 2021-2022 a 717€ a 2023.

El juny de 2020 l'estat espanyol introdueix l'Ingrés Mínim Vital (IMV). Totes dues prestacions, **RGC i IMV, tenen la mateixa finalitat i són compatibles**. En el cas de l'IMV, la quantia base per l'any 2023 és de 565,4€ mensuals. De manera que les llars que reben totes dues prestacions reben la quantia d'IMV, i una Prestació Complementària (PC) d'RGC fins a assolir la quantia garantida per la prestació catalana.

Figura 1. Dimensions d'anàlisi de la pobresa amb perspectiva de gènere

Avaluació

L'avaluació de l'RGC ha analitzat els **aspectes més rellevants sobre el funcionament de la prestació i les principals implicacions que tenen per a les dones** perceptores. Per una banda, s'utilitzen fonts d'informació quantitativa per conèixer el perfilat de les dones en situació de pobresa. Per altra banda, s'empren dades qualitatives per establir quines són les característiques, les necessitats i la relació amb la prestació de les dones perceptores.

Anàlisi quantitativa

A partir de les dades de l'**ECV 2023** s'ha pogut establir:

- **Volum i característiques de les dones en pobresa i pobresa severa**, així com la seva comparativa amb el conjunt de dones del territori.
- **Composició de les llars** on es troben les dones en pobresa i pobresa severa.
- Perfilat de les dones en pobresa severa per mitjà de l'**anàlisi de clústers**, una tècnica estadística multivariant que permet identificar grups d'individus amb perfils semblants i distingir-los dels altres.

A partir de les dades dels **registres administratius del Curam** de les dones perceptores, entre el gener de 2021 i desembre de 2023, es pot:

- Analitzar l'**evolució del nombre de dones perceptores** de l'RGC.
- Establir les **característiques** principals de les dones i les seves llars.
- Indicar quina és l'**adequació de la prestació** calculant el percentatge de dones beneficiàries que aconsegueixen superar la situació de pobresa severa.

I, per acabar, amb les **dades de Contrat@**, que conté les dades laborals provinents de la Seguretat Social s'investiga:

- **L'activitat laboral** de les dones perceptores entre els anys 2019 i 2023.

Anàlisi qualitativa

S'ha dut a terme aquesta anàlisi per aprofundir en els aspectes i dimensions que no es podien captar amb les dades quantitatives. En concret en el treball de camp han participat 23 informants i ha consistit en:

- Entrevistes i grups de discussió amb 16 **dones perceptores** de l'RGC.
- Un grup de discussió amb **professionals del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC)** per establir com s'articulen els itineraris d'inserció laboral.
- Una entrevista amb una **professional especialitzada en la inserció laboral** de víctimes de violència masclista.

L'avaluació combina fonts d'informació quantitativa i qualitativa per estudiar el funcionament de la prestació de l'RGC en el cas de les dones.

Resultats

El 55% de les persones adultes perceptores de l'RGC són dones, i la majoria té fills a càrrec. Tot i que l'RGC protegeix de la vulnerabilitat extrema, la seva quantia insuficient i l'augment del cost de vida dificulten garantir una vida digna. L'accés al treball és limitat, ja que les dones afronten major precarietat laboral i dificultats per conciliar responsabilitat de cures i feina.

El perfilat de les dones en pobresa severa

Hi ha dos perfils de dones en pobresa severa: el primer grup, respecte al segon, està format per dones més joves, amb més dependents a càrrec i més diversitat en termes de nacionalitat.

En canvi, els dos col·lectius són similars pel que fa a patrons d'ingressos o carències materials.

Les dones perceptores de l'RGC

Les dones perceptores de l'RGC representen el **55,4%** de les persones adultes perceptores (66.151 dones). La prestació permet que quasi el **58% superi la situació de pobresa severa**; un percentatge similar al dels homes (59%).

La major part de les dones perceptores tenen fills (62,7%) en comparació amb els homes (28,5%), apuntant a una possible **distribució desigual de les responsabilitats de cures i més dificultats d'inserció laboral per les dones**.

Activitat laboral de les dones perceptores

Menys d'un 30% de les dones perceptores de l'RGC van iniciar un contracte laboral mentre percebien l'RGC. Es destaca una **major precarietat dels contractes en les dones respecte als homes**, amb una major temporalitat, jornades parcials i més segregació horitzontal.

La relació entre l'RGC i les dones perceptores

La majoria de les dones perceptores entrevistades ha patit un **trencament vital o professional** que els ha portat a una situació d'extrema vulnerabilitat i a necessitar la prestació. A més, les responsabilitats de cures, els problemes de salut, tant física com mental o haver patit violència masclista són experiències habituals entre elles.

La disponibilitat real per treballar és baixa i les polítiques actives que s'ofereixen són inadequades pels seus perfils. Existeixen **desincentius a l'hora d'accedir al mercat laboral**: por de perdre i no recuperar la prestació si es necessita de nou, l'absència d'oportunitats laborals de qualitat i la incompatibilitat de l'activitat laboral amb la prestació.

Finalment, es destaca el consens en el fet que **la prestació de l'RGC protegeix de la vulnerabilitat extrema, però és insuficient per poder accedir a alguns béns i serveis essencials per garantir una vida digna**. L'augment del cost de la vida i de l'habitatge, juntament amb una quantia que no s'ajusta prou a aquest context, dificulta la cobertura de les necessitats bàsiques, especialment en les llars amb infants i adolescents.

La prestació de l'RGC protegeix de la vulnerabilitat extrema, però és insuficient per poder accedir a alguns béns i serveis essencials per garantir una vida digna.

Aprenentatges

Garantir la incorporació de la perspectiva de gènere és necessari per evitar que es reproduïxin desigualtats que acaben perjudicant greument les dones. En aquest cas, diversos factors fan que la prestació econòmica sigui insuficient per cobrir les necessitats de les dones i de les seves llars, i que trobin més dificultats per accedir i mantenir-se en el mercat laboral.

Responsabilitats de cura

Una bona part de les dones perceptores tenen persones dependents a càrrec. La falta de suports, fa que això acabi sent un escull a l'hora de participar en el mercat laboral o formar-se.

Precarietat laboral

Els tipus de treballs als quals poden accedir les dones perceptores són més precaris que els dels homes, i per tant el cost d'oportunitat de treballar és molt major i resulta amb reduccions en la quantia i la pèrdua de la prestació en molts casos.

Mal estat de salut

S'identifiquen problemes de salut mental i problemes físics greus, que representen una limitació a l'hora d'incorporar-se al mercat laboral a curt o mitjà termini.

Recomanacions

Adaptar els plans d'activació a les necessitats de les dones

Incloure serveis de cura que possibiliten la conciliació i prioritzar les dones d'aquest col·lectiu. També és important generar aliances entre empreses i sector públic per generar oferta de qualitat.

Millorar les perspectives laborals

Considerar la compatibilitat de l'RGD amb l'activitat laboral per evitar la trampa de la pobresa. A més, assegurar una gestió àgil, dissenyar itineraris formatius de qualitat i reconèixer l'experiència amb certificats professionals.

Garantir la inclusió de les dones perceptores

Realitzar un acompanyament més adaptat amb itineraris que incloguin serveis que reforcin el suport psicològic i emocional.